

Párisi levél.

Páris, 1893. július.

(A társadalmi kérdések tanulmányozására alakult protestáns társulat gyűlése Havreben. — Munkácsy képe a festők salonjában. — Egyházi ujdonságok.)

Szerkesztő Ur!

Rendes eljárásom, hogy levelezésemben minden érdekes mozgalmat ismertetek, mely a francia protestánsok körében előfordul, legyen a mozgalom keletkezésében, hanyatló félben vagy átalakulásában. Egyről azonban még nem szóltam: „A társadalmi kérdések tanulmányozására alakult protestáns társulatról.“ Egyébiránt a társulat nem rég alakított meg véglegesen. Eleinte bizonytalanságban voltak, hogy mely módon működjék a társulat. Több kísérletet kellett tenniök, míg erre nézve megállapodhattak. Aztán számba kellett hogy vegyék a tagok számát, hogy fenn lehet-e a társulatot tartani. Ma már ezek a kérdések mind rendezve vannak és a társulat halad a maga zajnélküli, de biztos útján. Azidén Havreben az ötödik összejövetelt tartotta. De hogy annál jobban megismertessem működésüket és célját, eredetéről kell szólnom s főbb szabályait adnom, melyek megjelelik a követendő és elérendő célt.

1888-ban néhány lelkes és világi ember jött össze Nimesben, hogy protestáns társulatot alakítsanak a társadalmi kérdések tanulmányozására. Ugyanakkor alapszabályokat készítettek, melyek közül a főbbek: „A társulat felhívást intéz, véleménykülönbségre nem tekintve, az összes protestánsokhoz, férfiakhoz és nőkhez, a kik felelősséget és kötelességet éreznek a jelenlegi társadalom szenvedéseivel és veszedelmeivel szemben és a kik készek a társulat szervezésében, valamint az egyének életében a Jézus Krisztus által hirdetett igazságosság és szeretet-elvét alkalmazni.“ — „A társulat segíteni fogja tagjait a nemzetgazdaság tanulmányozásában és a társadalmi reformra célzó különböző kísérleteikben.“ — „Erkölcsei és vallási alapon állván, arra törekszik, hogy keresse és felderítse mindazt, a mi a fenn-

álló dolgok rendében az igazsággal és a solidaritással ellenkező, mindazt, mi az egyének erkölcsi és vallási fejlődését, következőleg üdvét akadályozza.“ — „Azt ismeri nemes feladatának, hogy munkáljon ama rossz állapotoknak, a melyek miatt szenvedünk, a javításán, megmondva a keresztényeknek társadalmi kötelességeiket, segítve a testvériség és jobbitás munkái kezdésében és hatva a közvéleményre és a közhatalmakra, hogy a szükséges reformok elhatározottassanak.“ — „A választmány pályázatokat hirdet elméleti és gyakorlati társadalmi tanulmányokra s azokat külön füzetekben vagy időszaki iratban kiadja vagy kiadásukat elésegíti; a protestánsok közt köröket szervez a társadalmi tanulmányra és tevékenységre stb.“

Íme a cél és eszközök az alapszabályokban világosan megjelölve. A társulat már megkezdette munkáját s elnöke egy világi ember, a nagyon erélyes Boyne. Az első két évben a társulatnak kevés tagja volt, mert nem is ismerték még eléggé e társadalmi munka fontosságát. De lassanként az elnök erdélye és Comte Saint-Etienne-i lelkész közreműködése következtében a mozgalom nagyobb terjedést vett és a tagok száma felszaporodott. Két lapot alapítottak, melyek ismertessék a társulatot. Az egyik a „Revue du Christianisme pratique“ Chastand lelkész szerkesztésében; a másik pedig a Boyne által alapított és szerkesztett kitűnő közlöny: az „Emancipation.“ S utjabban még egy harmadik lapot is nyertek: „Le relèvement social“-t, melyet Fallot lelkész alapított s ajánlott fel a társulatnak és most az említett Comte lelkész szerkeszt. Most már semmi kétségkedés se tapasztalható a protestánsoknál a vállalat értékére nézve. A mindenféle természeti és erkölcsi nyomor közepett némelyeknek erőszakos elégtételeivel, másoknak meg közönyösségével szemben a szív és akarat emberei felfogják, hogy nekik valamit tenniök kell és napról-napra mind számosabban jelentik be csatlakozásukat a társulathoz. A múlt évben a Marseilleben tartott gyűlésen, mely már a negyedik volt, azt az örvendetes jelentést lehetett tenni, hogy a társulat szépen halad. Ez évben tartott gyűlés Havreben pedig valóságos diadala volt a társulatnak. Nemcsak hogy számosan voltak jelen az ország minden részéből, hanem köztük több jeles férfi, liberalisok és orthodoxok egyaránt. A gyűlésen a legjobb hangulat és testvéries érzet uralkodott. A legnagyobb lapok is közleményeket hoztak a gyűlés lefolyásáról és ismertették a társulatot. S így azt lehet mondani, hogy a társulat már biztos alapot nyert, hogy virágozni fog és dicsőségére lesz a francia protestantismusnak. De talán azt fogják mondani, hogy ez az új vállalat teljesen hasonlít a *socialis-*

*mus*hoz. Ez igaz, de a jelen pillanatban ki nem foglalkozik bizonyos mértékben a socialismussal és néha a nélkül, hogy ismerné. De aztán különbség van socialismus és socialismus között. Hogyha van rossz socialismus, van jó is, mely az igazságosságon és szereteten nyugszik és ez utóbbi az, mi a társulatnak jogczimet ad. Különben nem adhatnék arról jobb jellemzést, mint a milyent arról egy kitünő gondolkozó, a társulatnak egy tagja, Sabatier tanár adott, kinek munkáit gyakran idézem s ki most is egy kitünő tanulmányt olvasott fel a Havre-i gyűlésen. Ime mit mond ő a követendő munkára: „Érdekes jelenség az eddig nagyon is elszigetelt huguenotta lelkiismeretnek emez ébredése a társadalmi kérdések iránt. Hogyha Proudonnal úgy határozzuk meg a socialismast, hogy az élő aspiratio a társadalmi tényleges helyzet javítása iránt, akkor joggal mondhatjuk, hogy a protestantismus is megnyilt a socialismusnak. Mennyire korlátolt az még ma, de mint lesz hovatovább az értelmi, erkölcsi és politikai életnek solidaritása minden társadalmi körben minden országban! Ugyanazok az áramlatok érezhetők mindenütt. A régi korlátokat többé fentartani nem lehet... A szellemeket és sziveket mindenütt ugyanazok a nézetek és szükségek foglalják el. S ha a forradalmi köröknek meg van a maguk Baudinjok, Laforge-ok, a katolikusoknak Mun-jok és Garnier abbéjok, a protestantismusnak is van Fallot-ja, Comte-ja, Boyne-ja, Gide-je, Wagner-je és hozzájuk hasonlók, a kiknek buzgósága nem kevésbé nagy és tevékeny.“

„De sietek hozzá tenni, hogy a socialismus nem mindenütt ugyanaz. Más a forradalmiak socialismussa, más a catholicismusé és nagyon is más a protestáns socialismus. Ez utóbbit két eredeti jó vonás különbözteti meg. Mindenek előtt az, hogy az *egyéni* és nem is lehet más. Az egyéni lelkiismeretnek a felszabadítása, az Istennel egyenes közlekedésben való ember belső személyisége, mely a hit által minden zsarnokságnak legyőzhetetlen s csaknem megsebezhetetlen, ez a protestáns életnek elve s mintegy elidegeníthetlen kiváltsága; egy elv, mely az élet minden ágában könnyen látható hatásokra fordítható át, s főleg a társadalmi életében és a kölcsönös segélyezésében. Az ujkori socialismusban a protestantismus van hivatva arra, hogy a szabadságot megmentse. Sehol sem fog a materialista collectivismus erélyesebb és megfontoltabb ellenzésre találni, mint ennél.“

„A protestáns socialismusnak másik megkülönböztető vonása, hogy az lényegesen *erkölcsi*, inkább erkölcsi, mint vallási. A mihez az emberben a felhívását intézi, az a felelősség, s következőleg a kötelesség érzete. Eszménye nem annyira földi paradicsomot készíteni

az emberek számára, mint inkább fegyvereket az erkölcsi harcra, hogy a szellemi szabad lények magasabb méltóságához emelje, kik a boldogság és béke forrását önmagukban hordják. Mindenki úgy fogja felfogni, hogy az a tudatlan és azonnal való élvezetre vágyó tömeg előtt nem lesz népszerű, de azt is látni fogják, hogy mily szolgálattal fog az annak a mozgalomnak tenni, mely Franciaországban minden szellemet a társadalmi reformok felé hajlít, ha egyszer az embereket bármi kis mértékben is áthatja emez erkölcsi aspiratio, az egyéni lelkiismeretnek eme tisztelete.“

Ime világosan megjelölve, hogy a társulat a javítás, a társadalmi szabadítás, az erkölcsösítés munkáját akarja követni, nem valamely új és rendkívüli dolognak a feltalálása által, hanem az egyes, külön való tapasztalatoknak a gondosság és tevékenység közösségébe való egyesítése által. És ez teljesen a kereszténység szellemében van. És azokon a tanulmányokon és munkákon kívül, melyek az évi gyűléseken olvastatnak és vitattatnak meg, s melyeket úgy lehet tekinteni mint elméleti részt, van a gyakorlati rész, mely társulatok alapítása a kölcsönös segélyezésre, menedék helyek felállítása és minden az erkölcsösítésre, a kített gyermekek, az elhagyottak és elesettek támogatására nélkülözhetlen dolgok.

Miután már ezekből lehet látni, hogy mit akar „a társadalmi kérdések tanulmányozására alakult protestáns társulat“, röviden jelezhetem a havre-i gyűlés lefolyását, mely juniusban tartatott. Fontanes lelkész imája és rövid beszéde után — ki maga is az utóbbi években sokat tett, hogy a közfigyelmet a társadalmi kérdésekre irányítsa. Boyne az elnök vette át a szót. Emelkedett szellemű értekezésben kimutatta a társadalmi kérdés jelenlegi állapotát, felmutatva a különböző iskolák eszméit, melyek azt hiszik, hogy megtalálták a társadalmi kérdés megoldását, de a melyeknek törekvése csak csalódásokban végződött. Támadta az erőszakos forradalmasokat, kiknek iránya a semmire vezet, s másfelől a közönyös és föltétlen megelégedetteket, kik önzőleg élnek. Ezekkel szemben arra hív fel minden jó polgárt, minden jóérezsű embert, kik kötelességüket felfogják és felebarátaik iránt szeretetet éreznek, hogy csatlakozzanak a munkához az által, hogy alakítsanak ugynevezett „evolutionista“ köröket. Ez által megmutatta azt, hogy nem akar vak ugrást tenni abba, mit még nem ismernek, sem pedig makacsul ahoz ragaszkodni, a mi nem tökéletes, hanem az ismert tökéletlenről okos evolutioval a jobb ismeretlenre menni, javítva a tökéletlent. Tehát sem forradalmi erőszakosságok, sem boldog mozdulatlanság. Mindezek az eszmék,

melyeket csak röviden említettem, meggyőzőleg és rokonszenvesen voltak kifejtve és tapsokat arattak. Comte lelkész arról a munkáról beszélt szerényen, mit ő a Saint-Etienne-i bányavidéken teljesít. Nagyon szerényen beszélt, mert tudja van, hogy mily nagy szerepet játszik a bányász munkások és munkaadók közt, kik őt egyaránt szeretik. Békitő szerepet játszik köztük és sok kérdés szerencsésen oldatott meg az ő közbejövetele által. Azután még több értekezés következett. Fuster ifju jogászé: „A protestáns ifjuság társításáról a társadalmi tevékenység tanulmányozása szempontjából.“ Nagyon érdekes részleteket mondott el az ifjuság szelleméről és jó akaratáról, melylyel a társadalmi kérdések iránt érdeklődik. Felemlített egy értekezletet, melyet az iskolák negyedében Párisban a télen tartottak, a hol sok tanuló volt jelen. A gyűlés elhatározta, hogy Párisba egy albizottságot állít fel. Azután Babut, nîmes-i lelkész szólott: „A munka törvényéről a biblia szerint.“ Bajos lenne e nagyszerű, mesteri tanulmányt elemezni. Egyhangu vélemény szerint alig lehet a biblia könyveit jobban ismerni és abból alaposabb tanulmányt közölni, mint a milyent felolvasó tett. Sokan azt gondolták, hogy miután az útkot idézte, melyről a teremtés könyve beszél, ez mindössze a bibliai tan a munkáról. Felolvasó tudományosan és egyszersmind szépen mutatta ki, hogy ez teljesen téves. Az Isten gondolatában a munka egy jótékony törvény; hogyha gyakran káros hatású is, annak maga az ember az oka . . . A harmadik tanulmány a Sabatier tanaré volt egy kényes tárgyról: „Az atyaság kereséséről.“ Az erkölcstannak meg van a joga, hogy ezt a kérdést feltegye, habár az a joghoz tartozik, hogy azt törvényhozásilag megoldja. És a tudós tanár rendre vette mindazokat az ellenvetéseket, melyeket a polgári törvény e pontra vonatkozó reformja ellen tesznek, mint a nép előítéletei, a törvénytevők elfogultsága a szöveg iránt stb. Azt kívánta, hogy az erkölcsi elv az ember polgári felelőségéről emeltessék érvényre a nővel s főleg a gyermekkel szemben . . . E munka nagy hatást tett a hallgatóságra. A gyűlés első napja estve predikálással végződött a havre-i nagy templomban, hol Roberty párisi lelkész mondotta a beszédet. Egyhangu vélemény szerint ez egyike volt a legjobb beszédnek. Hatalmasan szólott a keresztény szívek szűkkeblősége s az osztály- és coteriaszellel ellen.

A második és utolsó nap csaknem egészen három értekező volt. Az első ezek közül egy ifju, de nagyon kitünő bányamérnök, Billy. Most tért vissza amerikai hivatalos tanulmányutjából. Hosszas és alapos fejtegetést adott a munkának az Egyesült Államokban való

körülményeiről, a munkások társulatairól, történeteikről, sikereikről és sikertelenségeikről. Összehasonlította a munka ottani szervezetét a francziákéval, s felmutatta az összetartás és társulás előnyeit. Kifejezte, hogy mennyire előnyös, hogy fejlődésnek indult a munkának társulati berendezése, mely a munka és a tőke lényeges egységét mutatja és a testvéri solidaritást, melynek a munkaadók és a munkások közt uralkodni kell. A második értekező, egy külföldön is a ragadós betegségekről irt munkájáról jól ismert orvos, Dr. Gibert volt. Értekezésében, melylyel a hallgatóság figyelmét lekötötte, a „Ptisie pulmonaire“-t tárgyalta és azt a módot, hogy lehet kikerülni, ha az ember kikerülni akarja, mint a diphteritist és a cholérát. A microba ismeretes. A hajdan tizedelt angol városoknak sikerült attól megszabadulni. Megnevezte az eszközöket, melyeket alkalmazni kell. Értekezése végén szólt a munkások lakásairól egészségi szempontból. A tanulságos értekezést a hallgatók nagyon méltányolták.

A gyűlést Georges Berger, párisi képviselő zárta bé, ki az 1889-iki kiállításnak szervezője volt és a ki most az 1900-i kiállítás létrehozatalán munkál. A kérdés, a melyet tárgyalt: „a nyugalmazott munkások.“ Ritka ismerettel kezelte tárgyát. Az ajánlott megoldások előtte veszélyeseknek látszanak pénzügyi szempontból. Az állami socialismusnak ellenese. A legjobb megoldást a kölcsönös-biztosításban találja, mely mellett a legnagyobb a biztosító cselekvés-szabadsága. Azért szerinte fejleszteni kell a kölcsönösen segélyező társulatokat.

Ezekből láthatni, hogy a havre-i gyűlés — a mint magát egyik tagja kifejezte — jó munkát végzett. Hogy ha talán hosszasabban irtam a francia protestansok ez új vállalatáról, az azért van, mert az szerintem is nagyon fontos és annak nagy jövőt lehet jósolni. Az teljesen a közepében van azoknak a kérdéseknek, melyekkel az emberi lelkiismeret ma foglalkozik. A solidaritas és az individualismus eszméi ma inkább előtérbe állanak, mint valaha. A protestantismusnak nem lehet és nem szabad, hogy ne érdeklődjék. Ellenkezőleg a protestantismus az, mely e kérdéseket leginkább kezdheti és munkálhat azok megoldására a lehető mértékben.

— Nagy gyönyörűségemre szolgál, hogy beszélhetek az önök kitünő honfitársáról, Munkácsyról, a nagy festőről. A „Krisztus Pilátus előtt“ és „Krisztus a Kálvárián“ képek hirneves alkotója, mely képeket az egész világ ismer, ez évben egy nagyszerű, mesteri művet állított ki, mely egyike volt a „Champs-Elyseés“-n levő

festő salonban a legjobb munkáknak. Ez nemzeti történelmük ama nagyszerű jelenetét ábrázolja, mikor „Árpád a győzelem után fogadja a legyőzött népek hódolatát.“ Nagyon szép kép. És a hányszor csak a salonban voltam, nem mulasztottam el megnézni, hogy bámuljam a decoratív festészet e fenséges darabját. A jegyzék szerint az a Magyar Parlament-ház részére van szánva. Azt mondják, hogy a kitünő festő most csinált először decoratív munkát; ha úgy van, meg kell vallani, hogy elsőnek valóban mestermű. A jelenet egyszerű és egyszersmind nagyszerű is. Hegyek lábánál ütöttek táborn; Árpád lovon, a vele együtt harczolt törzsfőnököktől környezve fogadja a legyőzött népek hódolatát. Az első nemzeti dinastia alapítója fenségesen mutat keleti fegyverzetében, harci lován bámulatosan ülve. A különböző csoportok, melyek a győzelmes vezért környezik, összhangban elhelyezve. Az egész kép maga a *beszélő* igazság. És mily bámulatos összeolvasztása a színeknek, mily magas művészet emez oly tiszta és oly igaz rajzban; Nem ama fénylő színezés előtt állunk, melylyel a „Krisztus Pilátus előtt“ van festve, hanem a decoratív festő előtt is; és ez más dolog. Itt mindent lágyítani kell, hogy semmi se legyen feltűnő, a nélkül, hogy a törléshez folyamodjék a művész, mit Puvis de Chavanes-nek rossz tanítványai gyakorolnak. Ismétlem, hogy Munkácsy elvitathatlan és nem is vitatott mesterművet alkotott. Én nem láttam mást, csak is bámulókat e kép előtt. Az egyetlen észrevétel, a melyet teszek, de ezt is nagyon tartózkodva, hogy a színjelenet előtt az első sik talán igen pusztá. De egészben, a kép szép, nagyon szép. Ez az én nézetem, s ez lesz az önké is, a kitünő festő minden honfitársáé, mikor a mester e művét látni fogják.

— Az orthodoxok és liberalisok közti kibékítésre újabb kísérlet tétetett. Többször említettem az ugynevezett „új iskolát“ és lapjukat: „La Vie nouvelle“-t. Említettem, hogy e lapnak oly fiatal emberek a szerkesztői, kik a kibékítés szellemétől vannak áthatva, kik nem mennek oly szélsőségbe, mint a régi orthodoxok. Ez ifju emberek junius közepén néhány liberalis lelkészt hívtak meg gyűlésre, melyet Párisban tartottak abból a czélból, hogy egy oly alapot készítsenek elő, melyen a hivatalos zsinat összehívását orthodoxok és liberalisok elfogadhatják. E mozgalom indítója egy lelkész, kire fényes jövő vár a francia protestáns egyházban: G. Bourgeois az ardeche-i egyházmegyéből. Fiatal ember, még alig harmincz éves; theologiai czimei nincsenek, de a jogból tudorsága és a szépirodalomból magántanári czime van. Ő volt az összejövetel elnöke. Még nem közöltek hivatalos tudósítást az értekezletről és határozatokról.

De azoktól a kik jelen voltak, azt hallottam, hogy nehézségre találtak, nem az egyesség tekintetéből, hanem a tekintetben, hogy miként tegyenek világos és határozott eléterjesztést az egyházaknak. Először azt gondolták, hogy egy nagyon széleskörű formulát készítenek, a melynek igyekeznének általában a lelkészeket megnyerni, a kikhez azt intéznék. De aztán csakhamar feladták az eszmét, mert azt jegyezték meg, hogy az elveknek eme formulája oly határozatlan lenne, hogy semmit se mondana s akkor nem érdemelné meg a fáradságot, vagy pedig annyira kifejező, hogy mindjárt vitát keltene, a mi egyenetlenségre vezetne. Végre abban állapodtak meg, hogy egy határozatot szerkesztenek a reformált egyház összes consistoriumaihoz arra hiva fel, hogy hozzanak határozatot, melyben sürgetnék az államot a hivatalos zsinat összehívására. Így állnak jelenben a dolgok. Tartok tőle, hogy a husz és néhány lelkész, kik Párisban tanácskoztak, sok nehézségre fognak bukkani. Az első nehézség, hogy mily alapon fog a zsinat egybejöni? Azt is kétlem, hogy mindenik consistorium a hivatalos zsinat összehívása mellett határozna. Aztán mind az orthodoxok, mind a liberalisok azt is szeretnék tudni, hogy mik lesznek e testületnek teendői. Továbbá az orthodoxok csak megállított dogmákkal fogadnák el a zsinatot. Az „új iskola“ orthodoxai úgy látszik e nélkül akarnák. De hát erre legelőször is többséget kell gyűjteni. Azután meg kell nyerni a kormány jóakarátát. A kormány csak akkor egyeznék belé a zsinat megtartásába, ha meg lesz az egység. Az 1872-iki zsinat elég bajt okozott a kormánynak, hogy jövőre nézve óvatosabb legyen. De bárhogy legyen, az „új iskola“ eme kísérlete érdemes volt a felemlítésre. Tisztelet illeti az új orthodoxiát, hogy megmutatta, hogy türelmesebb, valódi evangéliumi szellem lelkesíti. Mikor fogjuk ezt elmondhatni a régi orthodoxiáról? Annyi bizonyos, hogy most még nem.

A párisi consistorium újabb ülést tartott Recolin utódának kinevezésére. Az oratoire-i kebli tanács ismét Robertyt választotta meg és a Consistorium megtagadta újból a kinevezését. Az oratoire-i gyülekezet el van határozva, hogy ismét e jeles lelkészt terjeszti fel megerősítésre. Octoberben lesz az új felterjesztés és ez így fog ismétlődni mindaddig, míg a régi orthodoxok letűnnek és helyüket az újak foglalják el, kik több igazságérzettel és szellemmel megadják annak a lelkésznek a kinevezést, kit az oratoire-i gyülekezet kíván.

Gyöngymondatok.

(Ujkori íróktól.)

Dicsekedés.

Egy becsületes ember sem dicsekszik jó szerencsével, bármily büszke legyen is vele. *Sand Gy.*

Az igazlelkű ember nem dicsekedik sem magával, sem tetteivel. *Smiles.*

Dicséret.

A dicséret szelid hangja a megmérhetetlen terhek elhordozására inkább megerősít, mint a hogy a fenyegetés megterhelni képes. *Saphir.*

A dicséret szüksége bevegül érzelmességünk első nyilatkozataiba; senki sem emlékezik közülünk azon korszakra, mikor e kivánság benne meg nem lett volna. *Bentham.*

Mikor az ember érzi magában, hogy jót tett, egy kevéssel több vagy kevesebb helyeslés belső elégteltségéhez sem nem teszen semmit is, sem attól el nem veszen. *Sand Gy.*

Nagyoktól dicsértetni annyi, mint szélfuvás. *Corneille Tamás.*

Az együgyűség dicséri azt, a mit sokan dicsérnek, és a félelem azt, a mit megbuktatni nem tud. Sokakat megénekel az önérdék, és dicsérrel halmoztatik el, a kit minden ténye gyaláz. *Hagedorn.*

A dicséret a bölcsnek hasznos, a bolondnak árt. *Petrarka.*

Az embergyűlölő nem tud dicsérni, megkülönböztető képességét lelkülete megzavarta. A hizelgő dicséretének nincs hitele s értéke. A dicsvágyas, csak azért dicsér, hogy ő is kölcsönbe dicsértessék; s nagyon feltünteti, hogy nem úgy érez, a mint szól. A kis értelműek mindent nagyra becsülnek, mert nincs értékismeretök; nem emberei sem a nagybecsülésnek, sem a megvetésnek. Az irigy senkit sem dicsér, félve, hogy másokat magához hasonló érdemre ne emeljen. A becsületes ember illően dicsér, mert több öröme van igazat adni, mint magát mások kissebbitésével nagyolni. *Lambert örgrófné.*

Az arany felosztható, de a dicséret nem. *Lafontaine.*

Legkedvesebb gyönyör, azoktól dicsértetni, kiket mindenki dicsér. *Lafontaine.*

Bizonyos nemű vadság volna, minden dicséretet közönyösön visszautasítani; érzéssel kell venni a jóakaratu dicséretet a dicséretes dolgokért. *La Bruyere.*

Gyűjtötte: KISS MIHÁLY.